KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Kaisa Mäntynen, Tuulia Innala, Paavo Taipale

Lausunto
15.11.2023
425/03.01.000/2023

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Stv@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantai 17.11.2023 klo 9.00 / E 47/2023 vp / kirjallinen asiantuntijalausunto

Komission säädösehdotukset ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien terveydellisistä vaatimuksista

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä (E 47/2023 vp). Suomen Kuntaliitto ry (jäljempänä Kuntaliitto) edustaa kaikkia Suomen kuntia sekä mm. kuntien ympäristöterveysviranomaisia sekä kunnallisia vesihuoltolaitoksia. Kuntaliitto on huolissaan tietyistä juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvistä komission täytäntöönpanoasetuksista ja delegoiduista asetuksista, jotka liittyvät juomaveden kanssa kosketuksissa oleviin materiaaleihin. Kuntaliitto katsoo, että komission säädösehdotusten tavoitteet sinänsä ovat yleisesti kannatettavia. On tärkeää taata talousveden terveydellinen laatu ja varmistaa, että ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksiin tulevista materiaaleista ja tuotteista ei liukene veteen vieraita aineita terveydelle haitallisissa määrin.

Komission täytäntöönpanopäätös EU:ssa sallittujen lähtöaineiden, koostumusten ja ainesosien luetteloiden laatimisesta

Kuntaliitto kannattaa Suomen kantaa, jonka mukaan kaikki jäsenvaltioiden tällä hetkellä kansallisesti hyväksytyt ja direktiivin mukaisesti ECHA:lle ilmoitetut veden kanssa kosketuksissa olevat materiaalit tulee ottaa komission täytäntöönpanopäätöksellä laatimiin ensimmäisiin luetteloihin (ns. positiivilistoihin) niistä materiaaleista, joita jatkossa saa käyttää ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien tai tuotteiden valmistuksessa. Käytännössä tällä tarkoitetaan vesilaitteistoissa käytettäviä liittimiä, yhteitä ja muita osia.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto katsoo Suomen kannan mukaisesti, että positiivilistojen laatimisessa tulee ottaa huomioon veden laadun vaihtelu jäsenvaltioissa. Veden laatu asettaa kansallisesti erilaisia vaatimuksia vesilaitteistoissa käytettäville materiaaleille. Suomessa veden laatu on pehmeää ja heikosti hapanta. Tämä tarkoittaa, että Suomessa materiaalien on oltava sinkinkadon kestäviä teknisen kestävyyden takaamiseksi sekä vesivuotovahinkojen estämiseksi. Komissio ei ole listannut kuitenkaan Suomessa yleisesti käytettyjä sinkinkadon kestäviä messinkimateriaaleja ensimmäiselle positiivilistalle. Komissio perustelee näkemystään sillä, että materiaaleista liukenisi veteen liikaa lyijyä. Kuntaliitto on asiasta eri mieltä. Tieteellisen näytön, käytännön kokemuksen ja veden laadun seurannan tulosten perusteella Suomessa käytössä olevista sinkinkadon kestävistä messinkimateriaaleista ei liukene terveydelle haitallisissa määrin lyijyä Suomen talousveteen. Tämän vuoksi em. materiaalit tulee lisätä positiivilistalle. Lisäksi Kuntaliitto huomauttaa, että komission esittämässä materiaalien testimenetelmässä on epäkohtia ja se ei sovellu Suomen olosuhteisiin. Komission materiaaleille esittämä testausmenetelmässä käytetään harvinaisen kovaa ja materiaaleja syövyttävää testivettä, joka ei kuvaa Suomen talousvettä, ja antaa siten virheellisiä tuloksia. Tämä tuodaan myös hyvin esille valtioneuvoston selvityksessä (Suomen kanta).

Kuntaliitto tukee Suomen kannan mukaisesti siirtymistä vähälyijyisiin ja lyijyttömiin materiaaleihin vesilaitteistoissa, mutta keskeistä on taata ihmisten terveydensuojelun lisäksi teollisuudelle riittävän pitkä siirtymäaika kehittää ja tuoda markkinoille sellaisia materiaaleja, jotka ottavat huomioon myös veden laadun materiaaleille asettamat tekniset vaatimukset. Riittävän pitkä siirtymäaika tarvitaan myös EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi, jotta jäsenvaltioita ja toimijoita kohdellaan tasapuolisesti.

On myös muistettava, että Pohjoismaiden messinkiteollisuus on osa kiertotalousteollisuutta. Se perustuu 90 % kierrätettyyn materiaaliin, jossa materiaali on peräisin kierrätetystä prosessiromusta ja vanhoista käytetyistä messinkituotteista.

Mikäli sinkinkadonkestäviä materiaaleja ei voida Suomessa jatkossa käyttää vesilaitteistojen liitososissa, vesivuotovahinkojen estäminen edellyttäisi, että syöpyvät materiaalit vaihdettaisiin vain 3–5 vuoden välein. Vesivahinkojen yhteydessä jouduttaisiin korjaamaan verkostomateriaalien lisäksi vuotovesien aiheuttamat rakennusten kosteusvauriot, mikä aiheuttaisi Suomessa jopa useiden miljardien eurojen vuotuiset kustannukset.

Kuntaliiton muutosehdotukset

Komission täytäntöönpanopäätös EU:ssa sallittujen lähtöaineiden, koostumusten ja ainesosien luetteloiden laatimisesta

1. Kuntaliitto esittää, että artiklassa 3 siirtymäsäännös muutetaan vuodesta 2030 vähintään vuoteen 2036. Artiklassa 3 ei tulisi viitata lyijyn raja-arvoon ja direktiivin liitteeseen I. Viittaukset tarkoittavat nähdäksemme, että tällä hetkellä voimassa olevat kansalliset hyväksyntäkriteerit eivät olisi säädösehdotuksen mukaan hyväksyttävissä. Lähtökohta on virheellinen, koska on sovittu, että ensimmäiselle positiivilistalle hyväksytään kaikki tällä hetkellä kansallisesti hyväksytyt materiaalit.

   Article 3 Transitional provision *Article 3 Transitional provision*
   Starting substances, compositions and constituents which have been approved by a Member State competent authority during the period from 13 July 2021 to 31 December 2026 in accordance with national provisions may be used in the manufacture of materials or products that come into contact with water intended for human consumption until 31 December ***2036****,* ~~***provided they comply with the parametric value of 5 µg/l Pb (lead) at the tap as set out in Part B of Annex I to Directive (EU) 2020/2184.***~~

2. Liitteen II (alkaen sivulta 239) metallisten materiaalien positiivilistalle tulee ehdottomasti lisätä Pohjoismaissa käytössä olevat sinkinkadon kestävät materiaalit.

3. Liitteessä V (alkaen sivulta 290), jossa on esitetty allokaatioprosentit materiaaleista liukeneville eri aineille, tulee lyijyn allokaatioprosentin olla 90 eikä 50, ja pitoisuuden 4,5 eikä 2. Maailman terveysjärjestön (WHO) sekä Suomen ja Ruotsin komissiolle esittämän tieteellisen näytön mukaan juomaveteen liukeneva lyijy on pääsääntöisesti peräisin vesilaitteistoissa käytetyistä materiaaleista.

Komission delegoitu asetus juomaveden kanssa kosketuksiin joutuvien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä

Artikla 11 tulee muuttaa siten, että säädöksen siirtymäaika on vähintään vuoteen 2036.

Komission täytäntöönpanopäätöstestaus- ja hyväksymismenetelmistä aineiden, koostumusten ja ainesosien sisällyttämiseksi EU:ssa sallittujen aineiden luetteloihin

Säädösehdotuksen mukaan metallisten materiaalien hyväksyttävyys positiivilistoille todettaisiin EN-standardin 15664-1 mukaisesti. Kuntaliitto huomauttaa, että testimenetelmän testivesi numero 1 ei ole hyväksyttävissä Suomen olosuhteisiin materiaalien testauksessa. Näissä komission ehdottamissa säädöksissä standardi EN 15664-1 olisi kuitenkin metallisten materiaalien positiivilistalle hyväksynnän perusteena. Suomen pysyvä kanta on, ettei ko. testivesi sovellu testauskäyttöön. Kuntaliitto korostaa, että testimenetelmän tulee soveltua kaikkien jäsenmaiden olosuhteisiin.

Juomavesidirektiivin 11(3) artiklan mukaiselle ensimmäiselle positiivilistalle tulisi ottaa kaikki jäsenvaltioiden ilmoittamat kansallisilla menetelmillä hyväksytyt materiaalit, eikä testausmenetelmän tule ulottua ensimmäiselle positiivilistalle hyväksyttäviin materiaaleihin. Katsomme, että komissiolla ei ole delegoitua valtaa säätää siitä, että ensimmäiselle positiivilistalle otettavat materiaalit olisi pitänyt testata komission ehdottamien kriteereiden ja standardien mukaisesti.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kaisa Mäntynen
Erityisasiantuntija